

כ"ח בכסלו תשע"ז, 28.12.2016

גיליון מס' 540

פרשת מקץ

נס פך השמן

מאת ד"ר חזי כהן, מעלה גלבוני

כל ילד שישאל על מה הנס, מדוע מדליקים חנוכיות במשך שמונה ימים, ישיב שהסיבה היא שפך שמן שמצאו הספיק לשמונה ימים. אנחנו המבוגרים כבר יודעים ממורכבות החיים שעצם מציאת הפך היא-היא נס בפני עצמו. למצוא פך שמן אחד שלא נטמא, מקום פנימי שלא התלכלך בטומאת יוון - זה פלא. חנוכה הוא חג אופטימי - הוא חושף את הכח הפנימי להתמודד אפילו עם האימפריה הגדולה בעולם בעת ההיא, ובאופן עמוק יותר עם כח החולין המבקש להחניק את הקודש והאמונה הפנימית.

אך הפלא הזה הוא גם יומיומי, שכן נס החנוכה מלמדנו שתמיד תהיה נקודת אור אחת נקיה, שלא הספקנו ללכלך. וכך גם לגבי מדינתנו והחברה כולה, עם כל הביקורת והחסרונות הגדולים הרי שיש גם נקודת אור - פך שמן טהור - שממנו אפשר להאיר את המנורה כולה לזמן רב. בכל בוקר חוזרים אל פך השמן בברכות השחר באומרנו:

"אלהי! נשמה שנתת בי טהורה, אתה בראתה, אתה יצרתה, אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי...". הצהרה זו, הנאמרת עם שחר, חושפת אמת פנימית ויכולה להיות כנבואה המגשימה את עצמה, אשר בכוחה לעודד אותנו למצות את כוחותינו החיוביים לאורך היום.

ניסוח אחר של רעיון זה מופיע אצל הבן איש חי (בספרו 'חסדי אבות') הקובע שנשמתו של האדם היא כיהלום, שאף אם יתכסה בכלוך ובזוהמה, לעולם לא יפגם. לדבריו, נשמתו של האדם היא חלק א-לוי ממעל, כך שהחטא יכול רק ליצור חיץ בין האדם לאלוהיו ותו לא. אין בכוחו לפגום בעצמיותו של האדם. מבחינה זו, כל תשובה ותיקון הם בבחינת הסרת לכלוך חיצוני שנדבק באדם בשעה שחטא. סוד גאולתו של האדם טמון ביכולת לנתק בינו לבין חטאיו, בהכרה שהחטאים אינם אלא כתמים המכסים את היהלום:

"כנגד הנפש 'דע מאין באת', כלומר אף על פי שאתה רואה עצמך עם הנפש שלך בעולם הזה השפל החמרי, 'דע מאין באת' רוצה לומר מאין באה הנפש שלך. והלא נחצבה ובאה ממקום קדוש ולא תזיק לה ירידתה בארץ השפלה הזאת ולא תשחת מן עכירות חומרה. כי אבן טובה אפילו אם תהיה טבועה בטיט ובצואה שנים מרובות - אין נשחת זוהר שלה ולא יתקלקל חשיבות שלה. ועל כן מה שטענת מצד ישיבתך בארץ שפלה וחומרה העכור אי אפשר שתוכל להיות קדוש, אין בדבריך ממש כי הנפש היא מוכנת לקדושה ממקום שחוצבה."

פעמים רבות האדם נוטה לזהות עצמו עם המעשה השלילי או הכישלון, וכך תחושת האשמה חודרת פנימה, ומכרסמת בו עד שהוא מתפתה לראות את עצמו כאדם רע ולזהות עצמו ככישלון. תחושה של אכזבה עמוקה של אדם מעצמו מוליכה אותו לקיפאון ולאבדן התקווה לשינוי ולתשובה. החוטא שואל את עצמו: האם אוכל עוד

לתקן את מעשי ולעמוד בפני קוני? היצר הרע מרחיק ודוחה את האדם, וטוען בכל תוקף שמי שזה עתה חטא אינו ראוי לקיים מפגש אינטימי עם הקב"ה. באופן פרדוכסאלי, ככל שהסלידה מן החטא גוברת, נמנע החוטא ממפגש מחודש עם אלוהיו. על פי הבן איש חי, כנגד תפיסה שגויה זו יש להציב את קביעת המשנה - "דע מאין באת!", ולקוראה בטון מרומם. נשמתנו נחצבה מכסא הכבוד; נקודת המוצא חייבת להיות שנשמת האדם טהורה היא, ואין זה משנה מה ארע בעבר ומה יקרה בעתיד.

נס פך השמן מלמד על התפיסה העצמית הנכונה יותר, זו המודעת לפכים הטמאים ונזהרת מהם, אך המזהה גם את הפך הטהור. מן הפך הבודד ניתן להדליק את המנורה שמונה ימים ומכאן ואילך תדלק המנורה במקדש שנים רבות. לדעתי, גישתם של בית הלל להדליק החנוכיות בדרך של "מוסיף והולך" מבטאת את תהליך התיקון המגדיל את האור הקיים כבר ביום הראשון של החנוכה.

נדמה, כי נכונים הדברים גם ברמה החברתית הכללית, יש תנועות וארגונים הנבנים מהצגת מראה קשה של החסרונות הקיימים בחברה (שהם אמתיים ודורשים תיקון), אך תנועתנו, תנועת הקיבוץ הדתי, היא בראש ובראשונה תנועה של עשייה חיובית, של עשיית הטוב והישר, וממנה היא מבקשת להוסיף ולפעול לרוח שלמה יותר. כזו המודעת לחסרונות ולפגמים ואף זועקת כנגדם, אך מתוך המודעות לפך השמן הטהור שנמצא...

ד"ר חזי כהן, איש תנ"ך, מלמד בישיבת מעלה גלבוע ומדרשת עין הוצי"ב של הקיבוץ הדתי. עוסק בתורתם של חכמי המזרח.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il